

KORRUPTSIYAGA QARSHI KURASH KELAJAKKA POYDEVOR

Tajiev Akbar Akilbekovich

*O'zbekiston Respublikasi Milliy Gvardiya ixtisoslashtirilgan o'quv markazi
o'qituvchisi*

akbarjontojiyev2@gmail.com

Annotatsiya

Maqolada korruptsiyaning jamiyat va davlat taraqqiyotiga ko'rsatadigan salbiy ta'siri, uning iqtisodiy, ijtimoiy va ma'naviy oqibatlarini tahlil qilingan. Korruptsiyaga qarshi kurashishning huquqiy, tashkiliy va ma'rifiy mexanizmlari yoritilgan. Davlat boshqaruvida shaffoflikni ta'minlash, raqamli texnologiyalarni keng joriy etish, jamoatchilik nazoratini kuchaytirish hamda yosh avlodda halollik va adolat tamoyillarini shakllantirish masalalariga alohida e'tibor qaratilgan. Maqolada korruptsiyaga qarshi kurashish kelajak taraqqiyoti va fuqarolik jamiyatini rivojlantirishning muhim sharti ekanligi asoslab berilgan.

Kalit so'zlar

Korruptsiya, halollik, adolat, qonun ustuvorligi, shaffoflik, javobgarlik, jamoatchilik nazorati, raqamlashtirish, fuqarolik jamiyati, yoshlar tarbiyasi

Kirish: Korruptsiya bugungi kunda davlat va jamiyat rivojiga jiddiy xavf tug'dirayotgan murakkab ijtimoiy-huquqiy muammolardan biridir. Ushbu salbiy hodisa davlat boshqaruvi samaradorligini pasaytiradi, iqtisodiy taraqqiyotga to'sqinlik qiladi, fuqarolarning davlat organlariga bo'lgan ishonchini susaytiradi hamda jamiyatda adolatsizlik muhitini kuchaytiradi. Korruptsiyaning turli ko'rinishlari, jumladan, poraxo'rlik, mansab vakolatini suiiste'mol qilish, tanish-bilishchilik va davlat mablag'larini maqsadsiz sarflash kabi holatlar davlat boshqaruvi tizimining barqaror faoliyatiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Korruptsiyaga qarshi kurashish faqat huquqni muhofaza qiluvchi organlarning vazifasi emas, balki davlat idoralari, ta'lim muassasalari, fuqarolik jamiyati institutlari, ommaviy axborot vositalari va barcha fuqarolarning umumiy burchidir. Korruptsiyaga nisbatan murosasiz munosabatni shakllantirish, halollik va adolat tamoyillarini hayotning barcha sohalariga singdirish mamlakatning barqaror taraqqiyoti uchun muhim omil hisoblanadi [1].

Asosiy qism. Korruptsiya mansab yoki xizmat mavqeidan shaxsiy manfaat yo'lida noqonuniy foydalanish bilan bog'liq salbiy hodisadir. U pora olish va berish, davlat mulkini talon-toroj qilish, qarindosh-urug'chilik asosida qaror qabul qilish, manfaatlar to'qnashuvini yashirish hamda vakolatlarni suiiste'mol qilish kabi shakllarda namoyon bo'ladi. Bunday holatlar fuqarolarning teng huquqliligiga zarar yetkazadi va jamiyatda adolat tamoyillarining buzilishiga olib keladi. Korruptsiyaning eng katta zarari davlat

boshqaruvi tizimida samarasizlikni yuzaga keltirishidir. Lavozimlarga bilim, malaka va kasbiy salohiyat asosida emas, balki shaxsiy manfaat yoki tanish-bilishchilik orqali tayinlash boshqaruv sifatini pasaytiradi. Natijada davlat organlarida mas'uliyatsizlik, loqaydlik va byurokratik to'siqlar kuchayadi. Bu esa aholiga ko'rsatilayotgan xizmatlar sifatining yomonlashishiga olib keladi [2].

Korruptsiya iqtisodiy rivojlanishga ham salbiy ta'sir qiladi. Tadbirkorlik subyektlari noqonuniy talablar, sun'iy to'siqlar va ortiqcha ruxsat berish tartiblariga duch kelganda, ularning faoliyati murakkablashadi. Bunday holat sog'lom raqobat muhitini buzadi, halol tadbirkorlarning imkoniyatlarini cheklaydi hamda investitsion jozibadorlikni pasaytiradi. Shu bois korruptsiyani kamaytirish iqtisodiy o'sish, yangi ish o'rinlari yaratish va aholi farovonligini oshirishning muhim shartidir. Korruptsiyaga qarshi kurashishda qonun ustuvorligi tamoyili alohida o'rin tutadi. Qonun oldida barcha fuqarolarning tengligi, sodir etilgan huquqbuzarlik uchun javobgarlikning muqarrarliligi hamda sud-huquq tizimining mustaqilligi korruptsiyaning oldini olishda muhim vosita bo'lib xizmat qiladi. Qonunlarning izchil va adolatli qo'llanilishi fuqarolarning davlatga bo'lgan ishonchini oshiradi [3].

Davlat boshqaruvi tizimida shaffoflikni ta'minlash korruptsiyaga qarshi kurashning samarali yo'nalishlaridan biridir. Davlat organlari faoliyatining ochiqqligi, qarorlar qabul qilish jarayonining oshkoraligi, budget mablag'laridan foydalanish bo'yicha axborotlarning e'lon qilinishi jamoatchilik nazoratini kuchaytiradi. Ochiqlik mavjud bo'lgan sharoitda noqonuniy xatti-harakatlarni yashirish qiyinlashadi. Raqamli texnologiyalarni keng joriy etish ham korruptsion xavflarni kamaytirishga xizmat qiladi. Davlat xizmatlarini elektron shaklda ko'rsatish, hujjat aylanishini avtomatlashtirish, davlat xaridlarini elektron tizim orqali amalga oshirish hamda murojaatlarni onlayn qabul qilish inson omilini kamaytiradi. Bu esa fuqarolar va mansabdor shaxslar o'rtasidagi bevosita aloqalarni qisqartirib, poraxo'rlik holatlarining oldini olishga yordam beradi [4].

Korruptsiyaga qarshi kurashda yoshlarning huquqiy va ma'naviy tarbiyasi muhim ahamiyatga ega. Yosh avlod ongida halollik, vijdonlilik, adolat, mehnatsevarlik va qonunga hurmat kabi qadriyatlarni shakllantirish zarur. Ta'lim muassasalarida korruptsiyaga qarshi kurash mavzularini muntazam targ'ib qilish, o'quvchi va talabalarga qonuniylikning ahamiyatini tushuntirish kelajakda korruptsiyaga murosasiz fuqarolik pozitsiyasini shakllantiradi. Oilada shakllangan ma'naviy muhit ham korruptsiyaning oldini olishda muhim omildir. Ota-onalarning halol mehnatga munosabati, qonunlarga hurmati va adolatli hayot tarzi farzand tarbiyasiga bevosita ta'sir qiladi. Oilada noqonuniy manfaat orttirish qoralanib, halol mehnat qadrlansa, yoshlar orasida korruptsiyaga nisbatan salbiy munosabat kuchayadi [5].

Fuqarolik jamiyati institutlari va ommaviy axborot vositalari korruptsiyaga qarshi kurashda muhim o'rin egallaydi. Ular davlat organlari faoliyati ustidan

jamoatchilik nazoratini kuchaytiradi, korruptsion holatlarni yoritadi, aholining huquqiy savodxonligini oshiradi hamda jamiyatda ochiqlik muhitini shakllantiradi. Fuqarolarning davlat boshqaruvida faol ishtiroki korruptsion xavflarni kamaytirishga yordam beradi. Korruptsiyaga qarshi kurash faqat jazolash bilan cheklanmasligi lozim. Uning oldini olish uchun korruptsiyani yuzaga keltiruvchi omillarni bartaraf etish zarur. Bunda ortiqcha byurokratik talablarni qisqartirish, davlat xizmatlari sifatini oshirish, mansabdor shaxslarning daromadlari va mol-mulki bo'yicha ochiqlikni ta'minlash, manfaatlar to'qnashuvining oldini olish hamda xodimlarning kasbiy mas'uliyatini oshirish muhimdir. Har bir fuqaro korruptsiyaga qarshi kurashda faol fuqarolik pozitsiyasini namoyon etishi kerak. Pora bermaslik, noqonuniy talablarni rad etish, huquqbuzarlik holatlari yuzasidan tegishli idoralarga xabar berish va qonuniy tartiblarga rioya qilish korruptsiyaga qarshi kurashning amaliy ko'rinishidir. Korruptsiyani oddiy yoki muqarrar holat sifatida qabul qilmaslik jamiyatda halollik muhitini shakllantirishga xizmat qiladi. [6].

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, korruptsiya davlat va jamiyat taraqqiyotiga to'sqinlik qiluvchi, iqtisodiy o'sishni sekinlashtiruvchi hamda ijtimoiy adolatga zarar yetkazuvchi xavfli illatdir. Unga qarshi kurashish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'lishi bilan birga, har bir fuqaroning vijdoniy burchidir. Korruptsiyaning oldini olishda qonun ustuvorligini ta'minlash, boshqaruv tizimida shaffoflikni kuchaytirish, raqamlashtirish jarayonlarini rivojlantirish, jamoatchilik nazoratini kengaytirish va yoshlarni halollik ruhida tarbiyalash muhim ahamiyat kasb etadi. Korruptsiyaga qarshi murosasiz kurash olib borish orqali adolatli, ochiq va xalq manfaatlariga xizmat qiladigan davlat boshqaruvi tizimini shakllantirish mumkin. Halollik va qonuniylik ustuvor bo'lgan jamiyatda iqtisodiy taraqqiyot, ijtimoiy barqarorlik va xalq farovonligi ta'minlanadi. Demak, korruptsiyaga qarshi kurash bugungi kunning dolzarb vazifasi bo'lib, kelajak taraqqiyotining mustahkam poydevoridir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Qonuni. "Korruptsiyaga qarshi kurashish to'g'risida". 2017-yil 3-yanvar.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Farmoni. "O'zbekiston Respublikasida korruptsiyaga qarshi kurashish tizimini takomillashtirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida". 2020-yil 29-iyun.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Korruptsiyaga qarshi kurashish agentligi faoliyatini tashkil etish to'g'risida"gi qarori. 2020-yil 29-iyun.
4. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. Toshkent: O'zbekiston, 2023.

5. O'zbekiston Respublikasi Korruptsiyaga qarshi kurashish agentligi. Korruptsiyaning oldini olish va unga qarshi kurashish bo'yicha uslubiy tavsiyalar. Toshkent, 2023. 167 b.

6. Ismoilov B. Korruptsiyaga qarshi kurashning huquqiy asoslari. Toshkent: Yuridik adabiyotlar nashriyoti, 2022. 212 b.

7. Tuxtamishova, G. K. (2025). **TEXNIKA SOHASIDA ZAMONAVIY TA'LIM JARAYONINING TASHKILY SHAKLLARI VA MA'RUZALARNING O'RNII.** PEDAGOG, 8(10), 1-4.

8. Karshiyevich, S. K., & Karshiboyevna, T. G. (2024). **TEXNIKA YO'NALISHI TALABALARIGA MUTAXASSISLIK FANLARINI O'QITISHDA ZAMONAVIY INNOVATSION TEXNOLOGIYALARINING AHAMIYATI.** PEDAGOG, 7(11), 11-14.

9. Komilovich, K. S., Karshiboyevna, T. G., & Bahromjon o'g'li, T. M. (2025). **TEXNIKA YO'NALISHIDAGI TALABALARNING JAMOAVIY FAOLIYATI VA PEDAGOGIK BOSHQARUVNING O'ZARO BOG'LIQLIGI.** PEDAGOG, 8(11), 46-51.